

KVINDEN OG SAMFUNDET

Udgivet af

Dansk Kvindesamfund

Nr. 3.

Kontor: Nørregade 33, St.

7. Februar 1903.

Udgaar hveranden Lørdag.

19. Aag.

Koster 50 Øre Kvartalet (+ 13 Øre i Postpenge i København.) Enkelte Numre 10 Øre.
(+ 15 Øre i — i Provinserne.)

Julie Laurberg,

Fotograf.

Hotel du Nord.

Indgang ad Porten.

Elevator.

EMMY THULSTRUP.

Hjemmelavet Konfekt,
tilkendt eneste

Panoptikon B, 1ste Sal o. G.
Telefon 26543.

Marie Steffensens Skole

for Snitmønstertegning,

Tilskæring og Kjølesyning,

Zinnsgade 2, 2. Sal.

Fagskolen for Linnedsyning.

Nørregade 33, St.,

uddanner Elever i Linnedsyning til Erhverv. Tr. Kl. 10—3.

Dansk Kvindesamf. Fæstekontor,
Nørregade 33, St.,

anviser Husbestyrerinder, Kokke-, Stue- og Barnepiger.

LÆS
OVER
LANDET
UGERIAL
FOR FRISINDET KRISTENDOM.

Medarbejdere: Uffe Birkedal, Kristofer Jansen, Anton M. Jensen, Sigurd Trier m. fl.
Bestilles hos Postvæsenet. Pris: 1 Kr. Kvart. Ekspedition: Gothersgade 129, København K.

Kvinden og Samfundet.

Opmærksomheden henledes paa, at „Kv. og Samf.“ giver Abonnentsamlere den sædvanlige Boghandleravance: 40 % saaledes, at man for hver til Kontoret, Nørregade 33, St., indsendt Kvittering fra Postvæsenet paa en Abonnent (dog mindst 5 ad Gangen) vil faa 20 Øre — 1 Kr. for 5 ny Abonenter — tilbagesendt.

Redaktøren træffes i sit Hjem, Amalievej 9, sikkrest 5—7.

Bøger og Blade bedes sendte til samme Adresse. Mundtlig Besked modtages paa Dansk Kvindesamfunds Kontor, aabent 8—7, og hertil bedes man henvende sig om alt Ekspeditionen vedrørende.

Klager over Mangler ved Forsendelsen bedes skriftligt indsendt til S. Rasmussen, Ravnborggade 19, 2. Sal.

Camilla Collett.

Camilla Collett.

Et Livsbillede, af Clara Bergsøe.

(Gyldendalske Forlag.)

En Levnedsskildring uden en eneste Dato eller Aarstal, med næsten ingen Kendsgjerninger og meget faa Kilder som Grundlag — En Forfatteruvdering uden nogen Analyse af Forfatterens Værker; der nævnes end ikke Titelen paa de forskellige Rækker „sidste“ og „allersidste“ Blade, C. C. med saa megen Virkning udsendte i den sidste Snes Aar af sit Liv. — En Historie om en Banebryder uden nogen egentlig Sympathi med den Sag, vedkommende arbejdede for med saa brændende et Sind; Forf. beklager snarest, at C. C. for Kvindesagens Skyld forlod Skønlitteraturen, hvor hun allerede indtog en første Rangs Plads — — —

Alligevel er det en smuk lille Bog; Clara Bergsøe her har givet os. Hvad man faar er et næsten impressionistisk farvefrisk Billede af den fine og stolte Kvinde, der, skønt hun ikke var dansk, dog blev en af de store Vækere for vor Folkesamvittighed, og tillige en psykologisk Forklaring af, hvordan det gik til, at „den skønne Landskypige i sin hjælpeløse Ynde, hvem Herrerne kappedes om at tilbede“ forvandlede til en uforfærdet Kvindesagsforkæmper, der ved stejl Umedgørlighed stødte saa mange fra sig. Dette er hvad der har interesseret Forfatteren, og her har hun ogsaa ydet noget.

Den skønne Landskypige, „den nordiske Sylfide, som man i Hamburg kaldte hende, blev overalt, hvor hun kom, Selskabelighedens Midtpunkt. — „Der kom en Stands i Soiréen, da Præstens Datter traadte ind“, sang Welhaven —; men det, der virkede saa dragende, var netop det sky, indadvendte Væsen, det „fjerntskuende“, drømmende Blik. „Den milde

Kvindeligheds Glans“. Hun syntes skabt til at leve udelukkende for Kærlighed eller i hvert Fald for personlige Forhold, — ogsaa hendes Venskabsfølelse var stærkere og mere vedholdende end de fleste andres. Og som hun var, blev hun. Hvor man senere traf hende, ude i Europas Storstæder i Pensioner og Hoteller, hvor saa mange af hendes Dage levedes, altid fandt man hende ensom, bøjende sig ind over sig selv, grublende over sin tabte Ungdomslykke med et evigt „Hvorfor“, en aldrig stillet Sorg over, hvad hun mente at have ofret for „den falske Kvindeligheds grusomme, aldrig mættede Afgudsbillede“. Aandfuldt paa-viser hendes Biograf, hvorledes netop hendes saarede Kvindelighed gjorde hende til den hidsige Stridsmand. „Det er, som om disse dybe Sorger og Konflikter i hendes Ungdom strøg hende en Salve over Øjnene, der gjorde hende seende ligeoverfor Kvindeligheder, og det er, som om Historien har haft Brug for dette Forhold, som om den har villet, at den bitre Skuffelse, de Hjærteligheder, hun derved blev underkastet, skulde hærde og lutre hendes Sjæl i en saa smertelig Ild, at den blev som et gennemtrængende og sejrrikt Staal i den Kamp, hun ubevidst dannedes til.“

Men skønt Camilla Colletts Stilling til Kvindesagen øjensynlig bestemtes af hendes sjældne Personlighed og Livsførelse, og skønt hun altid selv følte det, som stod hun ganske ene i Kampen, saa var hun dog kun eet af mange samtidige og i mange Retninger ligedannede Redskaber i Historiens Haand. Intet viser vel tydeligere end netop dette, hvor dybt begrundet hendes Fordringer var. Som en Bølge gik det — i Fyrreerne og Halvtredserne — over baade den ny og den gamle Verden. I Amerika, hvor Udviklingen var mere fremskredet, organiserede man sig med det samme. I Polen, hvor man maatte arbejde under et maadeholdent Tryk fra oven, forstod man ogsaa, hvad man endnu ikke synes at have lært i ret mange Lande, at gaa frem „i sluttet Række“. „Entusiasterne“ kaldtes den lille tapre Skare af polske Kvinder, der kæmpede sejrrikt, indtil det russiske Rædelseregimente efter Oprøret i 1863 kvalte den som enhver anden folkelig Bevægelse. De var paavirket af George Sand, og det var C. C. sandsynligvis ogsaa. Hun opholdt sig jo som ung Pige i Paris paa den Tid, da G. Sand stod i fuld Blomstring, og hun drøftede i sin første Bog med megen Interesse den franske Forfatterindes dristige Hævden af den fri Kærlighed. Og mens Frederika Bremer og Pauline Worm, hvis Kvindesagsromaner udkom omtrent samtidig med

„Amtmandens Døtre“, er meget ivrige for at Kvinderne skal kunne „blive til noget“ ogsaa udadtil, er det udelukkende den indre Frigørelse, der optager C. C. — ligesom hos os Mathilde Fibiger. „Gud fri os fra at konkurrere med Mændene til deres borgerlige Ombud eller aftviste dem den Fornøjelse at have Uniform og Czako. Hvad vi vil er en større aandelig Uafhængighed af dem, der vilde bringe en større Nærmelse til Veje og tillade os at være mere for dem, og det i en dybere Forstand end nu.“

Naar C. C. saa os yngre tage Kvindesagen paa mere praktisk og realistisk Vis, vakte det dog altid kun Glæde hos hende, ja endog undertiden en hel rørende Beundring. Selv havde hun sin Rod i Romantiken. Af dens Jordbund drog den skønne Landskypige Næring for sit stærke Personlighedsliv, og kun dette kunde give saa skarp en Brod til den gamle Kvindes aldrig trættede Kamp for den kvindelige Følelses Ret overfor det ensidige, mandlige Forstandsherredømme. Denne dybe, indre Sammenhæng i hendes Liv er det lykkedes Forf. at klarlægge, og derfor er hendes Bog god, til Trods for dens lidt for overlegne Behandling af sit Emne, særlig hvad Realiteter angaar. Det er saaledes ikke rigtigt, at G. Brandes' Oversættelse af „Kvindens Underkuelse“ udkom „i Slutningen af 70erne“; den kom i 1869 samme Aar som Originalen, hvilket selvfølgelig har sin Betydning for Kvindesagens Historie herhjemme. Heller ikke er det korrekt, hvad der just ikke siges med Ord, men hvad man dog faar Indtryk af, at det var fra det københavnske Bourgeoisie, den Fest udgik, hvor C. C. for første Gang i sit Liv og til sin egen store Overraskelse hyldedes som den fremragende Personlighed. Det var fra en Kreds, der stod Dansk Kvindesamfund nær, men som ganske vist fandt en uventet Støtte hos Bourgeoisiet, særlig hos dets norskfødte Medlemmer.

Forf. var, føles det, ikke Fru Colletts Kampfælle; men hun var hendes Ven, vistnok den mest nærstaaende blandt Danske, og som saadan synes det os, at hun har fundet Nøglen til sin Heltindes Væsen, der i al sin Særegenhed var saa typisk kvindeligt.

K. F.